

Posudek magisterské práce

Adéla Bajerová, Mediální obraz Československa v britském tisku 1918-1922, FHS UK 2019, 95 str.

Diplomní práce A. Bajerové vznikala do velké míry na stipendijním pobytu ve Velké Británii. Autorka chtěla a měla zjistit, do jaké míry úspěšná byla – pro mladou republiku klíčově významná – presentace Československa a (proti)propaganda v kontextu s počátečními konflikty při vymezování, resp. hájení jeho hranic či „usazování“ politiky vůči republice ne právě nakloněným sousedům. Protože z praktických důvodů nepřicházely v úvahu archivní rešerše v Praze, posunula autorka po zvládnutí příslušné odborné literatury do centra své pozornosti britský denní tisk jako jisté zrcadlo utváření a proměn obrazu Československa pro britskou společnost, zejména pak tradiční britské elity. Východiskem jejího zkoumání bylo tedy zmapování zpráv o Československu, československých problémech, osobnostech, politice, široce pojímanému hospodářskému sektoru a kultuře. Jako opora tu posloužily z knihoven britských universit snadno dostupné databáze klíčových anglických deníků.

Autorka po krátkém úvodu a přehledu (bohužel nikoliv kritickém zhodnocení) literatury rozdělila svoji práci do tří kontextualizujících, o shromážděnou literaturu opřených, kapitol a jedné rozsáhlé (s. 44-85) analytické kapitoly (autorka ji nazývá „praktickou částí“), dělené na podkapitoly. V ní pak provádí kvantitativní a kvalitativní analýzu tisku a vyhodnocuje získané poznatky. Po relativně stručném, ale věcném závěru následuje bibliografie a seznam příloh, resp., tabulek a grafů v textu.

První z historických kapitol – snad až poněkud příliš podrobně (s. 9-21) a ne zcela vyváženě vypráví podle starší i novější české literatury historii formování ideje a boje o prosazení Československa v době světové války. Navazující kapitola referuje – zejména s oporou v knihách J. Dejmka a Z. Pousty – o československo-britských vztazích za války a v prvních letech míru. Zde samozřejmě dominuje pařížská mírová konference 1919 a poté poněkud problematické začátky britské diplomatické mise v Praze. Čtenář by si tu přál důkladnější, neboť pro pochopení následných analýz podstatné, líčení! Problém s povětšinou vypjatou germanofilií britských ambasadorů byl ostatně signifikantní pro celé meziválečné období. Výjimka Bruce Lockharta jen potvrzovala pravidlo. Na druhé straně je potřeba reálně uvážit problémy teprve vznikající čsl. diplomacie i skutečnost, že řada českých politiků počátku 20. let – oficiálních partnerů britských diplomatů – byla spíše etablovanými „křupany“ vídeňského nebo dokonce jen pražského stříhu a nikoliv okouzujícími „weltmany“ Masarykovy, Benešovy nebo Osuského úrovně.

Pro diplomní práci velmi podstatnou je přehledná kapitola o britském tisku 19. a počátku 20. století. Opět bych si býval přál větší koncentraci líčení na dobu válečnou a těsně poválečnou, což ovšem neznamená, že by nešlo o užitečný text.

Vlastní výzkumné meritum práce přináší kapitola s kvantitativní obsahovou analýzou novin. Je velmi záslužné, že tu autorka před vstupem do vlastního tématu

v úvodní podkapitole pojednala o metodologii, (na str. 47) definovala klíčové výzkumné otázky, vysvětlila pojmy a seznámila čtenáře s kódováním (i problémy) rozsáhlých vzorků, vzniklých vytěžením digitálních databází. Po kvantitativní analýze přišel na řadu tematický a dílem i obsahový rozbor větších článků podle jednotlivých zkoumaných listů v kapitole, nazvané kvalitativní analýza.

V centru autorčiny analytické pozornosti stojí nejprestižnější a nejvýznamnější, nadto s Masarykem osobou H. W. Steeda spojený list The Times. Ten byl doplněn souborně pojatým rozbohem novin: The Daily Telegraph, The Manchester Guardian a The Observer. Výsledky obou typů analýzy jsou v práci presentovány sérií velmi elegantních, bohužel jen nesoustavně komentovaných grafů a tabulek. U některých si čtenář opravdu musí chvíli lámat hlavu, co vlastně vypovídají...? (např. č. 13, na s. 61). Ani výpovědní síla tabulek (opakovaně chybí určení, kde hledat 100 %) není právě silná.

Poměrně stručné Závěry (s. 86-89) mají proto poněkud povšechnější charakter, než kolik by čtenář po autorčině velkém pracovním vkladu očekával. Měly by se tu bývaly shrnout dílčí závěry z klíčových kapitol do syntetičtějšího obrazu. Přitom bych např. u kvantifikace raději viděl vyšší úroveň kumulace kategorií, zejména v ekonomické oblasti, která by pak rasantně vystoupila do popředí zájmu novinářů. U kvalitativní analýzy bych pak očekával, že autorka propojí svá zjištění o záměrně zkreslujících diplomatických a nejen diplomatických relacích z Prahy a šíře o RČS s nesmysly, které předtím záslužně vyloučila z textů. Příkladně uveďme zprávu vídeňského (!) dopisovatele The Daily Telegraphu z 6. 5. 1919, o zakazování němčiny v pražských ulicích a „okupaci německé univerzity v Praze“. Přesto ale jsou autorčina zjištění zajímavá a pro pochopení historické situace cenná.

Práce jako celek jeví jisté rysy chvatu. Intensivnější konsultační činností v dokončovací fázi psaní práce by bývalo možno eliminovat mnohé drobné defekty a dát práci i obsahovou „eleganci“, kterou by si zasloužila. V předložené podobě ji vidím jako velmi dobrou a doporučuji k obhajobě.

Prof. PhDr. Jirí Pešek

Praha 31. 1. 2019